

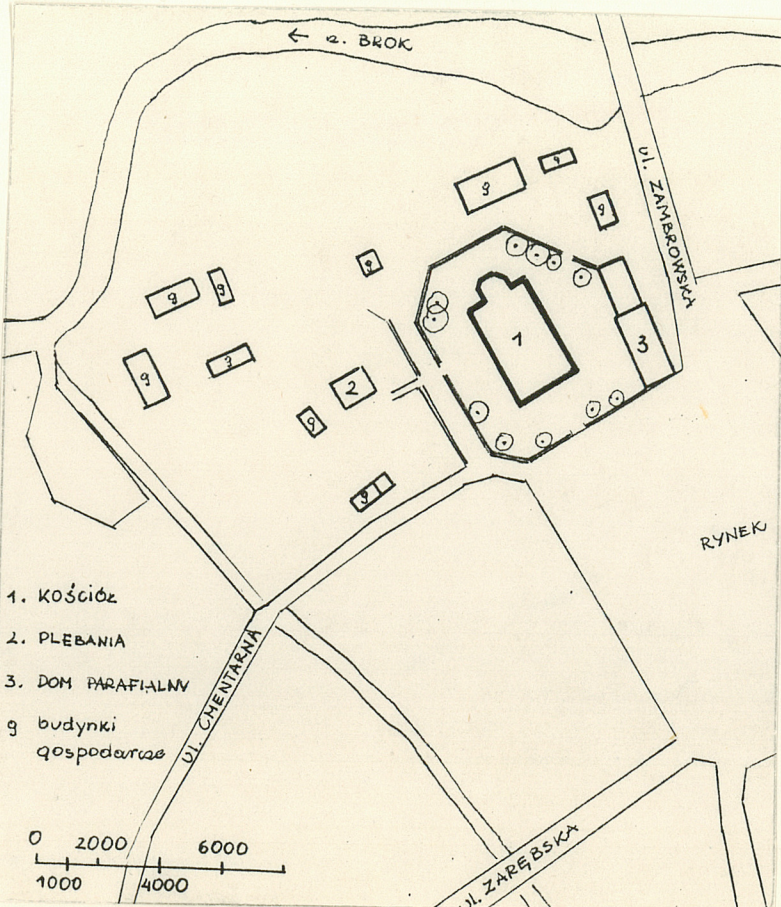
1. Obiekt

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. Ś.W. PIOTRA I PAWŁA

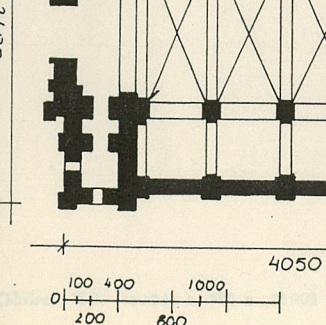
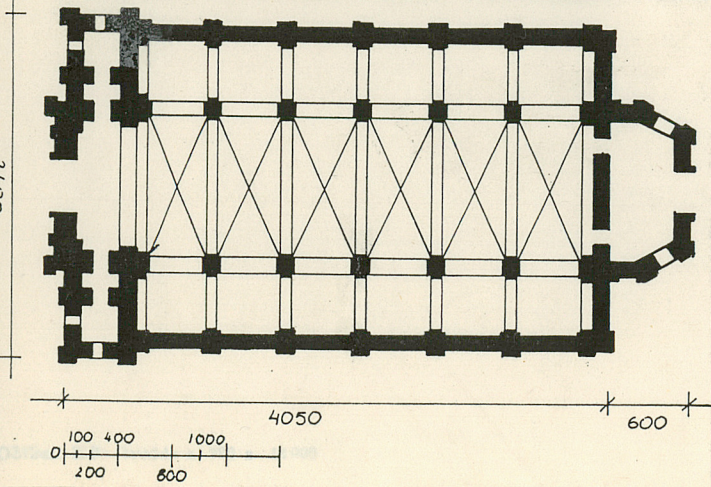
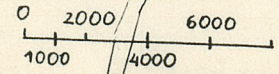
2. Czas powstania
1869-1874

3. Miejscowość
CZYŻEW OSADA

11. Z

- 1. KOŚCIÓŁ
- 2. PLEBANIA
- 3. DOM PARAFIALNY
- 9 budynki gospodarskie

4. Adres

Czyżew, ul. Rynek
nr niepełny

5. Przynależność administracyjna

województwo łomżyńskie
gmina Czyżew
pow. WYSOKIE MAZ.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

Czyżewo, Czyżewo Kościelne

7. Przynależność administracyjna
1 VI 1975

województwo białostockie
powiat Wysokie Mazowieckie

8. Właściciel i jego adres

Parafia Rzymskokatolicka
w Czyżewie

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr A-58 data 28.04.1980 r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Miejscowość Czyżewo Kościelne założono pod k.XIV w., prawdopodobnie w miejscu zniszczonej w XIII w. wsi kasztelanii święckiej, należącej do dóbr biskupa płockiego. W XV w. jej właścicielami byli Czyżewscy h. Pobóg, od k.XVI w. Godlewscy h.Gozdawa, od k.XVIII w. Skarżyńscy h.Bończa, od 1838 do uwłaszczenia w 1864 r. - Leopold Sokołowski. W 1738 r. uzyskuje przywilej Augusta III na targi, który stanowił podstawę rozwoju Czyżewa Osady, w 1 poł.XIX w. określanej jako miasto. Parafia, pierwotnie p.w. śś. Jakuba Apostoła i Anny, erygowana w 1 poł.XV w. (pierwsza wzmianka z 1461 r.) w związku ze sporem o dziesięciny między plebaniami w Czyżewie i Rosochatem). Parafia posiadała własne uposażenie - folwark - który wykupiony został w 2 ćw. XIX w. przez Leopolda Sokołowskiego. Kolejne drewniane kościoły:

- pierwszy zapewne z 1 poł.XV w. (wzmiankowany w 1463 r.),
 - 1487 (? - remont starego lub budowa nowego),
 - 1590 - 1697 r.,
 - 1801 r. (tymczasowa kaplica zrujnowana i zamknięta w 1855 r., zniszczona przez wicher w 1858).
- W 1858 r. poświęcono kamień węgielny obecnego kościoła, który zbudowano w 1864-74 r. staraniem ówczesnego proboszcza Tomasza Gogolewskiego i przy finansowej pomocy kolejnych dziedziców Gostkowskich: Stanisława Budziszewskiego i Józefa Małowieckiego, konsekrowany w 1883. Autorem projektu kościoła był architekt Leandro Marconli (1834-1919), syn Henryka. Elewacje i wnętrze o neorenesansowym charakterze. Rozwiązanie fasady nawiązuje do dwu

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje).

SYTUACJA: Cmentarz przykościelny w pn. pierzei pl. Duży Rynek, na terenie płaskim, opadającym łagodnie w kierunku rzeki Brok, na planie nieregularnego wieloboku, zadrzewiony, otoczony pełnym ogrodzeniem z kamienia polnego, od frontu z metalowych prętów na cokole, z trójosiową bramą po środku na osi kościoła. Wzdłuż wsch. granicy cmentarza dom parafialny zwrócony do ul. Zambrowskiej. Kościół nieorientowany, na osi pn.-pd., zwrócony fasadą do rynku. Plebania i gospodarcze zabudowania plebańskie na pn.-zach. od kościoła.

MATERIAŁ, KONSTRUKCJA, TECHNIKA: Ściany murowane z cegły, tynkowane. Fundamenty i cokół z ciosów kamiennych, nietynkowane. Sklepienia ceglane, tynkowane, nad nawą główną kolebkowo-krzyżowe na pasach, nad przęsłami naw bocznych - spłaszczone ślepe kopułki, nad zakrystią płaska kopuła, w kruchcie - kolebka. Wieża o ustroju wieszarowym z dwoma wieszakami. Dach kryty blachą na odeskowaniu. Posadzki ceramiczne (terrakota). Schody na chór i w wieżach drewniane, policzkowe i drabiniaste. Okna: prostokątne, zamknięte półkoliście lub odcinkowo, wielokwaterowe i koliste o podziałach tworzących motyw rozety. Drzwi (zewnątrzne, główne i do zakrystii): dwuskrzydłowe, pełne, konstrukcji płycinowo-ramowej, dekoracja wielopłycinowa z płyt i profilowanych listew.

RZUT: Korpus na planie prostokąta, trójnawowy (stosunek nawy głównej do bocznej 1:2), sześcioprzęsłowy, z wydzielonym szerszym przęsłem pn. (od frontu), którego część środkowa, z wejściem głównym, wysunięta nieznacznie przed korpus, prezbiterium nie wydzielone, za nim - na przedłużeniu nawy głównej - trójbocznie zamknięta zakrystia.

BRYŁA: Korpus zwarty, trójnawowy, bazylikowy z dwuwieżową fasadą. Wieże czworoboczne, trzykondygnacyjne, na osiach naw bocznych, nieznacznie wysunięte poza ściany boczne korpusu, flankują niższą, nieznacznie zryzalitowaną, zamkniętą trójbocznym szczytem część środkową. Od pn. niska, dwukondygnacyjna, trójbocznie zamknięta zakrystia. Nad nawą główną dach dwuspadowy, nad nawami bocznymi - pulpity, nad zakrystią dach w formie płaskiej, ślepej kopuły, wieże zwieńczone płaskimi, kopułowymi hełmami.

ELEWACJE: Elewacja frontowa (pd.): trójdzielna, dwuwieżowa. Część środkowa - międzywieżowa - lekko zryzalitowana, wydzielona parą tokańskich pilastrów, zwieńczona trójkątnym szczytem, między pilastrami półkolista, ślepa arkada (serliana), na osi głównej prostokątny portal o profilowanym obramieniu i z uproszczonym belkowaniem w nadprożu, wyżej koliste okno. Po bokach dwie trzykondygnacyjne wieże o opilastrowanych narożnikach, nakryte spłaszczonymi, kopulastymi hełmami, w zwieńczeniu hełmów i narożników wież balasowate sterczyny. Cokół wyodrębniony profilowanym gzymsem. Wyżej gładki pas gzymsu kordonowego, oddzielającego pierwszą i drugą kondygnację wież i nałożonego na kolosalne pilastry. W zwieńczeniu części środkowej oraz drugiej i trzeciej kondygnacji wież uproszczone belkowanie. Szczyt obramowany profilowanym gzymsem. Elewacje boczne (wsch. i zach.): Ściany naw bocznych na wydzielonym profilowanym uskoku cokołu, rozczłonkowane pilastrami na sześć przęseł, z własnym - wyodrębnionym pasem gzymsu kordonowego - cokołem, zwieńczone uproszczonym belkowaniem, w polach przęseł - prostokątne płyciny.

14. Kubatura

12883 m³

15. Powierzchnia użytkowa

1056 m²

16. Przeznaczenie pierwotne

kościół parafialny

17. Urzycowanie obecne

kościół parafialny

19. stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

1953 r. - remont.

1966 r. - odnowienie i częściowe przemalowanie polichromii we wnętrzu.

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

21. Akta archiwalne (rozstrzał, numer i miejsce przechowania)

24. Uwagi różne

22. Bibliografia

Katalog zabytków sztuki w Polsce, Seria Nowa,
Tom IX, zeszyt 2, Województwo łomżyńskie,
Ciechanowiec, Zambrów, Wysokie Mazowieckie i okolice,
Warszawa 1986.

25. Opracował

tekst mgr Irena Iwaniuk, grudzień 1991 r.

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki

J.W.

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

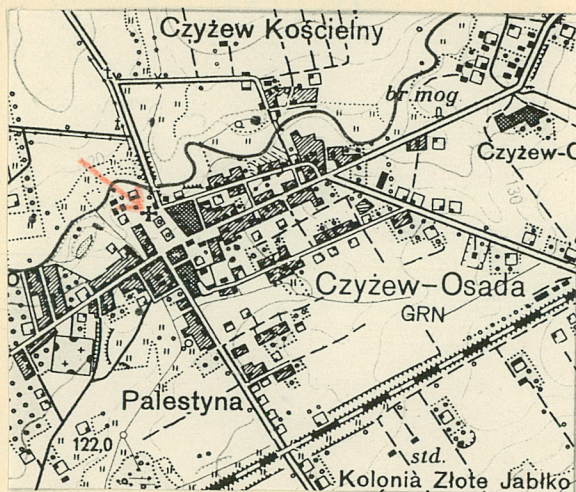
23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)

27. Załączniki

1. Miejscowość CZYŻEW OSADA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. Ś.Ś. PIOTRA I PAWŁA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt 12
--------------------------------	--	---

projektów Henryka Marconiego, wykonanych dla kościołów w miejscowościach Wyróżby Podawce (1856-1861) i Bronice (1861). Motyw serliany ujęty w dwa pojedyncze kolosalne pilastry pojawia się również na fasadzie kościoła w Dąbrowce, którego autorstwo przypisywane jest także Leandrowi Marconiemu.

Ogrodzenie cmentarza przykościelnego z 1885 r. W czasie II wojny światowej, wskutek wysadzenia sąsiedniego mostu, wypadły ramy w kilku oknach i wszystkie szyby. Gruntowny remont w 1953 r.

Wkładkę założył: JRENA JXANIUK
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.600

Wzór ODZ 1978 r.

1. Miejscowość

CZYŻEW OSADA

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W.
Ś.Ś. PIOTRA I PAWŁA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.d. pkt 13

Ściany nawy głównej sześćoosiowe, rozczłonkowane pilastrami, zwieńczone uproszczonym belkowaniem, okna zamknięte odcinkowo w obramieniach z uszakami i zwornikami. Elewacja tylna (pn.): zamknięta trójbocznie niska zakrystia o podziałach poziomych, analogicznych do ścian naw bocznych, narożniki opilastrowane. Na osi głównej wejście w profilowanym obramieniu, zwieńczone odcinkowym naczółkiem na wspornikach, umiających prostokątnie płycinę z napisem: " U. 1874 R.P.". Dwa sąsiednie przeszła przeprute dużymi, prostokątnymi oknami w profilowanych obramieniach z uszakami i z nadprożem, zwieńczonym odcinkiem uproszczonego belkowania. Ponad oknami i wejściem okulusy w profilowanych opaskach.

WNĘTRZE, WYSTRÓJ, WYPOSAŻENIE: Korpus dostępny przez kruchtę o szerokości równej nawie środkowej. Nad nią chór muzyczny otwarty do nawy półkolistą arkadą. Balkon chóru z trolkową balustardą. Nawy boczne otwarte do głównej półkolistymi, filarówymi arkadami. Ściany nawy głównej podzielone uproszczonymi pilastrami, zwieńczone toskańskim belkowaniem, zagierowanym nad pilastrami. Przesła sklepienia kolebkowo-krzyżowego oddzielone gurtami spływającymi na pilastry. Okna w nawie głównej rozglifione do środka. Nawy boczne bez okien, przeszła rozdzielone arkadowymi przejściami, sklepienie płaskimi kopułkami. Prezbiterium w skrajnym, północnym prześle nawy głównej, wyodrębnione podniesionym poziomem posadzki, po bokach ołtarza głównego dwa symetryczne wejścia do zakrystii. Po ścianach polichromia iluzjonistyczna, ornamentalna i architektoniczna (wykonana pierwotnie przed 1914 r. przez braci Drapiewskich, obecna z 1966 r.). Wyposażenie niejednorodne. Ołtarz główny neorenesansowy, w typie ediculi, projektowany wraz z kościołem przez L. Marconiego.

ELEWACJA: elektryczna.

Wkładkę założył: JRENA JIWANIUK
(imię, nazwisko, data)

Wzór ODZ 1978 r.

Miejsce przechowywania negatywów:

